

Konklusjoner ang. dypdykk om diakonale perspektiv

a. Hva er gjort?

- Dialog med diakoner og andre involverte i menighetenes diakoniarbeid
- Dialog med bispedømmets diakonirådgiver
- Dialog med Studentpresten
- Trosopplæringskonferansen 2016, med diakoni som tema
- Konferanse om frivillighet og integrering i regi av inkluderings- og mangfoldsdirektoratet og Frivillighet Norge.
- Dialog med Stavanger kommune om barnefattigdom, integrering og flyktningsituasjonen
- Dialog med Flyktningseseksjonen
- Dialog med Tasta sykehjems diakonisenter
- Dialog med Kia
- Dialog med Kirkens Bymisjon
- Informasjonsinnhenting fra Røde Kors, Carritas, Frelsesarmeen, IMI-kirken m.fl.
- Deltakelse på temadag med Gry Stålsett (Psykolog-Modum Bad/MF)
- Lesning av forskning fra Folkehelseinstituttet, Gry Stålsett og div. kirkefaglige diakoniartikler
- Informasjonsinnhenting fra Dnk i andre byer, særlig Trondheim og Østre Aker prosti i Oslo.

b. Menighetsrådenes innspill

Følgende ble oversendt menighetsrådene i november 2016, med svarfrist 5.mars 2017:

Kirken som fellesskapsarena og relasjonsbygger. Kirken som gir rom for de eksistensielle samtale, utfordrer til refleksjon om verdispørsmål. Kirken som legger til rette for tenkning om hvordan det er å være menneske i dag, bak alle fasadene. Kirken som både spør hvem som i dag faller utenfor og trenger et ekstra blikk, men også er til stede for mennesket som tilsynelatende ser ut til å klare seg selv. Disse temaene er mange opptatt av både når vi spør etter kirkens relevans i en ny tid. I prosjektet har vi samlet denne tematikken under betegnelsen «diakonale perspektiv». Vi skiller mellom to temaer:

-Diakoni knyttet til ulike typer «utenforskap»

-Diakoni knyttet til «folk flest» og ønsket om relasjoner, mening, fellesskap, verdiforankring, undring osv.

Spørsmål til menighetsrådet:

«Utenforskap»: Integrering av flyktninger

Hvordan ønsker menighetsrådet at deres egen menighet og kirken i Stavanger som helhet skal arbeide ovenfor spørsmål knyttet til integrering av flyktninger og nyinnflyttede med utenlands opprinnelse i kommunen?

«Utenforskap»: Eldre hjemmeboende og beboere på sykehjem/institusjonene

Hvordan ønsker menighetsrådet at deres egen menighet og kirken i Stavanger som helhet skal arbeide ovenfor spørsmål knyttet til beboerne på sykehjem og liknende institusjoner?

«Utenforskap»: Samarbeid med andre diakonale aktører

Hva ønsker menighetsrådet å oppnå med dagens samarbeid, eller med eventuelt økt samarbeid med diakonale aktører som Bymisjonen, Dialogsenteret, Kia, NMS, IMI-kirken osv.?

«Samtaler, relasjoner, eksistens»:

Hva ønsker menighetsrådet å oppnå mht. å imøtekomme folks opptatthet av eksistensielle spørsmål, tro og tvil, og utfordringene knyttet til ensomhet, skam, stress, prestasjonsjag osv.?

Hva ønsker menighetsrådet at kirken i Stavanger som helhet kan tilby innenfor en slik tematikk?

I hvilken grad tenker menighetsrådet at kirken og menigheten skal være opptatt av og svare på slike «samfunnsdiagnoser» og behov?

Felles for både «utenforskap» og «samtaler, relasjoner, eksistens»

Hva tenker menighetsrådet om potensialet for frivillige medarbeidere mht. temaene ovenfor?

Hva tenker menighetsrådet blir de viktigste oppgavene for lønnede medarbeidere mht. temaene ovenfor?

Svarene spriker selvsagt, men hovedtrekkene kan oppsummeres slik:

Integrering av flyktninger:

- Menighetsrådene ønsker felles løsninger, strategier og målsettinger.
- Huske at flyktningene kommer fra svært ulike kulturer, og ikke kan behandles som en ensartet gruppe. Dette betyr at kirken trenger en felles strategi for hele byen.
- Kartlegge flyktningenes behov og ønsker
- Matfellesskap smart!
- Informasjon på engelsk og evt. andre språk bør styrkes, både på nett og i menighetsblad.
- Åpen kafé/Språkkaféer, leksehjelp
- Samarbeid med KIA og dialogsentret i alle menigheter.
- Spre info, tilsvarende artikkel på Tasta menighets hjemmeside: «Hjelp til flyktninger i Stavanger. Har du lyst til å gjøre en forskjell?»
- Utvikle samarbeid med «utenlandske» menigheter som bl.a. holder til i noen av kirkebyggene allerede. Også med moskéer?

Eldre hjemmeboende og beboere på sykehjem/institusjoner:

- Ønsker systematisk oppfølging og opplæring av frivillige, ledet av diakonene. Jfr. bl.a. Kirkens SOS sin organisering.
- Diakonene tilgjengelig for alle menigheter
- Sikre velfungerende besøkstjenester i hele byen
- Løse institusjonsoppgavene i byen som helhet, ved at disse administreres og ledes fra ett sted.
- Rekruttere flere frivillige til besøkstjeneste, tur-venner osv.
- Samarbeide ikke bare med sykehjem, men også med hjemmesykepleien.

Samarbeid med andre diakonale aktører:

- Utvidet samarbeid menighetene i mellom, for å få en bedre helhetlig dialog med organisasjonene, som så ikke trenger å forholde seg til 17 ulike menigheter.
- La oss lære av organisasjonenes evne til å finne diakonale behov, og rekruttere frivillige.
- Ikke overlate hovedansvaret til andre organisasjoner, men selv ta ansvar som kirke.
- Kia, Flyktningehjelpen, IMI-kirken, VID, Kirkens SOS, Internasjonalt kristent fellesskap ved Paul Odeh, Johannes Læringscenter, Carritas osv.

Samtaler, relasjoner, eksistens:

- Bygge alternativ kultur til stress og prestasjonsjag. Være motstrømsbevegelse!
- Fremme alle positive relasjoner som eksisterer, for å motivere til å forsterke disse!
- Daglig kafédrift/samtaletilbud med frivillige fagpersoner (diakoner, prester osv.) i sentrum?
- Åpne kirker et godt utgangspunkt for samtaler både i sentrum og i bydelene
- Videreutvikle sorggruppe- og samlingsarbeid
- Huske behovet for personlig invitasjon: Relasjonsbygging avgjørende!
- Utvikle husfellesskapsgrupper
- Utvikle tematiske fokusområder ang. menneskers liv og i kriser, ved f.eks. tematiske kunstutstillinger, tematiske konserter, temakvelder og ofreodrag, temagudstjenester osv. Dette til sammen vil tydeliggjøre kirkens verdier, og skape relevans.
- «Hverdagsprat om tro» på Tasta bydelshus i regi av Skipper Worse, i samarbeid med Tasta og Vardeneset menighet er et spennende konsept.

Generelt:

- Flere fellestiltak i regi av diakonene
- Være vårt ansvar bevisst mht. opptatthet av samfunnsdiagnoser
- Balansere mellom gode ønsker, og realisme mht. ressursbruk.
- Være aktive mht. å søke midler til diakonale tiltak både i stat og kommune. F.eks. Barne- og familiedepartementets støtteordninger til barnefattigdomsarbeid, integreringsarbeid osv.
- Synliggjøre menighetsarbeid på bydelsdager o.l.
- Åpen kirke og matservering er blant tiltakene som kan se ut til å ha størst potensial ovenfor mange diakonale utfordringer.
- Behov for å analysere behovene og finne løsningene i fellesskap.

Frivillige og lønnede medarbeidere:

- Ta den positive eldrebølgen på alvor: Stadig flere spreke, kompetente folk skal være pensjonister i 30-40 år!
- Utnytte frivilliges yrkeskompetanse bedre.
- Lønnede medarbeidere må tilrettelegge for frivillige, gjøre det disse ikke vil gjøre. Være frivillighetskoordinatorer og aktive på frivillighetsrekruttering.
- Frivillige bør i større grad være med å definere behovene, ikke bare «løse oppgaver».
- Kurs i «den gode samtalen»
- Trene opp frivillige til institusjonsandakter o.l.
- Være særskilt oppmerksomme på at ikke frivillige blir utbrente.

Hovedinntrykket fra MRs tilbakemeldinger tilsier at Kirken i Stavanger bør

- Samkjøre arbeidet ovenfor særlige målgrupper (flyktninger, institusjoner osv.)
- Samarbeide bedre enn i dag med andre organisasjoner
- Vektlegge viktigheten av gode relasjoner og mulighetene for eksistensielle samtaler
- Videreutvikle konsepter med åpen kirke og matservering
- Sørge for at det diakonale tilbudet er noenlunde for alle som bor i byen, ved at diakonene sees på som felles ressurs.
- Satse på frivillige i det diakonale arbeidet!
- Ta eldrebølgen på alvor, både mht. ensomhets- og aldersproblematikk, og som frivillighetspotensial.

- Lære av erfaringer fra kommuner og organisasjoner som har lyktes med frivillighetskoordinering basert på «medborgerskap».

c. Konklusjoner

På grunnlag av det som er gjort i fokusperioden og menighetsrådenes tilbakemeldinger konkluderer styringsgruppa følgende:

For å være mest mulig relevant ovenfor flyktninge- og integreringsspørsmålet, må kirken i Stavanger fokusere på:

- Tett dialog med Stavanger kommune, flyktningsseksjonen, Johannes Læringsssenter, Hero, NAV og andre kompetansemiljøer, der noen få må kunne representere kirken i Stavanger som helhet. Disse miljøene kan ikke oppsøkes av 17 ulike menigheter.
- Å bruke ressurser i byen som helhet, som sørger for at noen har nok kompetanse på fagfeltet, og kan jobbe med frivillighetsrekruttering og gode tiltak i alle deler av byen ovenfor disse.
- Styrke nærværet ovenfor flyktningene særlig i sentrum og sentrum øst (der Johannes Læringsssenter og Flyktningsseksjonen holder til).
- Å ta ansvar for dialog med andre trossamfunn, både kristne og andre religioner, i samarbeid med Dialogsenteret.
- Å tilby fadderordninger i dialog med flyktningsseksjonen og kommunen når flyktningene bosettes.
- Å være obs på fattigdomsproblematikk, der flyktningefamilier er overrepresentert.
- Å sørge for at informasjonen vi gir ut om kirkens tilbud er detaljert nok til at folk fra andre kulturer kan forstå oss.
- Å utnytte vår tilstedeværelse og kontaktnett i hele 20 bygninger, plassert i alle deler av kommunen.
- Å vurdere hvorvidt mange nok av kirkens tilbud er relevante for Stavangers internasjonale befolkning, og hva som skal til for å flere med utenlands opprinnelse med i kirken.
- Å klargjøre hvilken strategi kirken skal ha ovenfor flyktninger og andre som ikke tilhører Den norske kirke, men er katolikker, ortodokse, muslimer, hinduer osv., med formål å være å tydeliggjøre vårt integreringsansvar for alle som bor i byen.
- Innhente erfaringer fra kommuner og Frivillighet Norge på vellykkede integreringsprosjekt.

For å være mest mulig relevant ovenfor eldrebølgen, må kirken i Stavanger fokusere på:

- Større samkjøring av kirkens rolle mellom kirken i Stavanger og Tasta sykehjems Diakoniser.
- Tettere dialog med andre aktører som Skipper Worse, kommunens hjemmebaserte tjenester o.l., både om å avdekke behov og å rekruttere frivillige.
- Tettere samarbeid om frivillighetsrekruttering, på tvers av menighetsgrenser, og i samarbeid med eldreinstitusjonene.
- Vektlegge muligheten for frivillighet i kortere perioder, tilpasset generasjonen med «travle pensjonister».
- Vektlegge nye pensjonisters høye fagkompetanse bl.a. fra arbeidslivet i frivillighetskoordineringen.
- Fornye kirkens tilbud til målgruppen jfr. behovene som fagmiljøene ser er størst.

- Finne arenaer med lavterskel som målgruppen oppsøker, slik at relasjoner kan bygges uten for tydelig skille mellom «bruker» og «medhjelper». Svært mange eldre vil ikke ha «hjelp».
- Ta på alvor at pensjonister tilhører to forskjellige generasjoner (65- og 90-åringen), og at både behovene og deres forhold til kirken i utgangspunktet er svært ulikt.
- Lytte grundig til folkehelseinstituttet og ulike fagmiljøers forskning omkring problemstillinger knyttet til eldrebølgen.

For å sikre best mulig samarbeid med diakonale organisasjoner må kirken i Stavanger fokusere på:

- Sikre rutiner for jevnlige møter om strategier for byen som helhet med de ulike organisasjonene.
- Sørge for en lokalkontakt per bydel (eller færre), som har ansvar for lokalt eierskap i menighetene.
- Sikre oversikt over menighetenes frivillige i organisasjonene og hindre «dobbeltarbeid», men forsikre at menighetene/kirken støtter opp om organisasjonenes arbeid.
- Ta ansvar som den største og mest lokale aktøren, på vegne av Den norske kirke, og støtte opp om organisasjonenes arbeid ikke bare med offer, men med mest mulig «aktiv support».

For å sikre fokus på betydningen av samtaler, relasjoner og rom for eksistensielle temaer må kirken i Stavanger:

- Bruke mer ressurser på å være tilgjengelige for samtaler og legge til rette for ulike typer samtalefora, og verdimesige temaer.
- Synliggjøre kirkens opptatthet av slike temaer utad.
- Sikre oppdatert kunnskap på emner som bl.a. Modum Bad / Gry Stålsett er opptatt av som kirkens mulige bidrag til å ta samfunnsproblemer knyttet til psykisk helse på alvor.
- Vurdere samtalesenter og bemanning av åpne kirker/kafé-konsepter o.l. i kirkene mht. et tydeligere tilbud om noe mer enn kun en kaffekopp. Bruke kompetansen til diakoner, prester, kateketer, trosopplærere og frivillige med større frimodighet!
- Trene opp frivillige medarbeidere i «den vanskelige samtalen» o.l. for å sette fokus på at kirken har noe mer enn kaffekopper eller et bibelvers å tilby.

For å sikre en god ressursdisponering av lønnede og frivillige medarbeidere må kirken i Stavanger:

- Lytte til Røde kors, Bymisjonen, Turistforeningen og Kirkens SOS som langt på vei lykkes med rekruttering og koordinering av frivillige, bl.a. ved å utvikle, og stole på de frivilliges kompetanse.
- Gi lønnede medarbeidere sterkere frivillighetskoordinerings-ansvar.
- I større grad rekruttere frivillige på tvers av menighetsgrensene, slik f.eks. Bymisjonen gjør, for bl.a. å gjøre det lettere for vennegjenger å være frivillige sammen, og sikre at de frivillige får bruke spesialkompetansen sin som de ønsker.

For å sikre at kirken i Stavanger er dyktigst mulig på diakoni i 2020 må kirken i tillegg til det nevnte ovenfor:

- Organisere diakonistillingene slik at fagkompetansen og teamarbeidet benyttes best mulig for flest mulig. Blant annet vurdere en ledende diakonstilling og felles diakoniplan for hele byen for å sikre best mulig ressursutnyttelse.
- Forsterke dialogen med bispedømmets diakonirådgiver.

For å klare dette foreslås følgende hovedtiltak:

- **Større enheter bydelsvis, vil være langt mer hensiktsmessig enn dagens ordning! Flere temaer må jobbes med i kirken i Stavanger som helhet, ikke i 17 små miljøer.**
- **Én fagleder/tema-leder bør utpekes når man skal jobbe systematisk med et tema, mens alle bydelene bør ha en lokalansvarlig. (Fagleder for flyktninger kan f.eks. være en daglig leder eller en diakon, som har dette formelle ansvaret som en del av sin stilling).**
- **Likt tilbud uavhengig av postnummer bør vektlegges**
- **Ressurser må frigjøres for å jobbe spesifikt med integrering, eldrebølge, og sannsynligvis andre særrområder. Å engasjere seg sterkere i samarbeid med andre organisasjoner, kan kirken utløse mye engasjement og ressurser en ikke trenger å betale for.**
- **I en ny bydelsstruktur, evt. med faglederansvarlige for hele byen, bør det kunne lages gode rutiner som sikrer at kirken kan søke ekstern finansiering i møte med mange diakonale oppgaver.**
- **Tilstedeværelse på kjøpesentre og i sentrum, bør prioriteres framfor arrangementer i kirken.**

d. Ringvirkninger/lærdom for andre målgrupper og temaer

- En gjennomgang av «kjennetegn på hva mennesker i vår tid sliter med og er opptatt av», med utgangspunkt i Gry Stålsetts forskning og Folkehelseinstituttet er svært relevant for både forkynnelse, gudstjenester, undervisning og kulturelle arrangementer. Det er en god måte å vise hvor aktuelt kirkens 2000 år gamle budskap fortsatt er.
- Én utfordring fra Gry Stålsett har i særlig grad utfordret prosjektet: Behovet for å møte menneskers eksistensielle spørsmål og utfordringer med noe mer enn «å tilby en kopp kaffe.» Hun gir samme utfordring til helsevesenet, men det er gjenkjennelig også hos oss.
- Arbeidet med flyktninge- og eldrebølgeproblematikk viser at menighetene blir for små med dagens ressurser til at man kan prioritere å jobbe målrettet og grundig med å møte behovene, hver for seg. Dette vil sannsynligvis gjelde også innenfor de fleste andre områder.
- Både organisasjonene prosjektet har snakket med og kommunen, har forventninger til kirken, og ser muligheter på kirkens vegne. De ser dessuten Den norske kirke som en stor virksomhet med over 100 årsverk, og har vanskelig for å forstå at ikke flere ressurser da kan settes inn på aktuelle diakonale problemstillinger.
- Dette fokusområdet viser med all tydelighet behovet for en annen kirkelig organisering enn i dag. Bydelsmenigheter kombinert med fagansvarlige ser ut til å være beste løsning med tanke på ønsket om å være mest mulig lokal, samtidig som en forholder seg til byen som helhet.